

Örnsköldsviks kommun

Beslut för förskoleklass och grundskola

efter prioriterad tillsyn i Mellanselskolan
belägen i Örnsköldsvik kommun

Tillsyn i Mellanseskolan

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Örnsköldsviks kommun under våren 2015. Mellanseskolan besöktes av Skolinspektionen den 3–5 och 19 februari 2015. Vid besöken genomfördes intervjuer med elever i årskurs 6, pedagogisk personal, elevhälsa samt skolans tidigare rektor och skolans nytillträdde rektor (vilka i beslutet benämns *tidigare rektorn* respektive *rektorn*). Rektorerna har också lämnat en kompletterande redogörelse den 26 maj 2015.

Måluppfyllelse och resultat

Kunskapsresultat

Skolverkets officiella statistik används nedan för att beskriva Mellanseskolans kunskapsresultat, även relaterat till genomsnitt för riket. I statistiken visas inte resultat som baseras på färre än tio elever. Det medför, för Mellanseskolan som har ett lågt elevantal, att endast enstaka resultat redovisas.

Läsåret 2013/14 fick alla elever i årskurs 6 godkända betyg i alla ämnen förutom i engelska och matematik där inte fullt ut alla elever nådde kunskapskraven. Den genomsnittliga betygspoängen var samma läsår lägre än i riket i samtliga ämnen förutom biologi och teknik. I det nationella provet i matematik hade skolan en högre genomsnittlig provpoäng än riket (13 respektive 12,8). Däremot var skolans resultat lägre än genomsnittet i riket i de nationella proven i engelska (11,5 jämfört med 14,4) och svenska (12,5 jämfört med 13,5).

Enligt skolans egen sammanställning nådde år 2014 nästintill samtliga elever kunskapskraven i årskurs 3 i ämnena svenska och matematik. Samma år nådde samtliga elever kunskapskraven i naturorienterade samt samhällsorienterade ämnen. Året innan nådde alla elever i årskurs 3 samtliga kunskapskrav. Resultaten på de nationella proven i årskurs 3 läsåret 2012/13 visar att i ämnet svenska klarade alla elever kravnivån på två av åtta delprov. I ämnet matematik fanns det på alla sju delprov elever som inte klarade kravnivån.

Trygghet och studiero

Resultatet av den skolenkät som Skolinspektionen genomfört inför tillsynen redovisas inte på grund av för få svarande. Av intervjuer vid tillsynsbesöket framgår att det finns elever som känner sig otrygga och att det finns brister i studieron på skolan. Kommunens elevenkät (våren 2014) som besvaras av elever i årskurs 4–6 visade också brister i elevernas trygghet, bland annat uppgav 30 procent av eleverna att de själva blivit utsatta för kränkande behandling av andra elever på skolan.

Översikt över konstaterade brister i verksamheten

Skolinspektionens ingripanden

Område	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
1. Undervisning och lärande	Avstående från ingripande	
2. Extra anpassningar och särskilt stöd	Ingen brist konstaterad	
3. Bedömning och betygssättning	Ingen brist konstaterad	
4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	Föreläggande	2015-10-15
5. Förutsättningar för lärande och trygghet	Föreläggande	2015-11-30
6. Styrning och utveckling av verksamheten	Föreläggande	2015-11-30

I kolumnen "Typ av ingripande" anges den allvarligaste formen av ingripande Skolinspektionen har meddelat inom det arbetsområde som granskats. Skolinspektionens bedömningar och datum för när huvudmannen senast ska ha åtgärdat bristerna anges längre fram i detta beslut.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionen har vid tillsynen konstaterat brister inom områdena "Trygghet, studiero och arbete mot kränkande behandling", "Förutsättningar för lärande och trygghet" samt "Styrning och utveckling av verksamheten".

Under läsåret har vikarier avlöst varandra på Mellanselskolan. Skolan har också haft upprepade byten på rektorstjänsten sett över en längre tidsperiod. Enligt Skolinspektionens bedömning har dessa förhållanden bidragit till att det varit svårt att upprätthålla stabilitet och kontinuitet för elever och personal på skolan. Bristen på struktur och långsiktighet har försvårat lärarnas samverkan och arbete för att utveckla verksamheten.

En av de viktigaste förutsättningarna för att barn och elever ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och värden i skolan är en trygg lärandemiljö med god studiero. Skolinspektionens tillsyn i Mellanselskolan visar dock att det finns brister i studieron, att det inte finns tillräcklig respekt mellan elever och att det

saknas samstämmighet kring de gemensamma värden och regler som ska gälla på skolan. Det finns också brister i skolans förebyggande arbete mot kränkande behandling. Under dessa förhållanden finns varken rätt förutsättningar för elever att lära och utvecklas eller för lärare att kunna fullgöra skolans uppdrag.

Skolans uppdrag är att skapa förutsättningar för att alla elever ska utvecklas så långt som möjligt enligt de nationella målen. Det kräver en välplanerad och strukturerad undervisning som utgår från läroplanen och kursplanerna. Vid tillsynsbesöket fanns brister i lärarnas planering och det rådde begränsat fokus på läroplanen i vissa klasser vilket medförde att undervisningen inte alltid utgick från och omfattade målen i läroplanen och respektive kursplan. Under handläggningen av ärendet har dock rektorn och lärarna vidtagit nödvändig rättelse varför Skolinspektionen avstår från att ingripa i denna del.

Lärare ska även kunna använda sin planering för att utvärdera elevernas kunskaper och den egna undervisningen. Uppföljningen av undervisningen och elevernas kunskapsutveckling behöver också vara en del av skolans arbete med att följa upp hur de nationella målen nås och hur verksamheten behöver utvecklas. Skolinspektionen bedömer att skolans systematiska kvalitetsarbete brister. Skolan har inte följt upp och analyserat sina kunskapsresultat och följaktligen inte heller skaffat sig kunskap om vilka behov av förbättring som finns. Det är angeläget att sådan uppföljning sker mot bakgrund av att det finns elever som inte klarar kunskapskraven i olika ämnen och årskurser.

Skolinspektionens tillsyn visar att Mellanselskolan har brister inom flera av de arbetsområden som granskats. Skolinspektionen förelägger därför Örnsköldsviks kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Örnsköldsviks kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister, senast den 15 oktober 2015 inom området *Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling* och senast den 30 november 2015 inom övriga områden. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen på adress skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas lärmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en lugn miljö där de exempelvis inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga studieutrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, grupprum. Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Örnsköldsviks kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)
- Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. (6 kap. 6–10 §§ skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Huvudmannen får avhjälpa bristen på annat sätt om det är möjligt.

Trygghet och studiero (Främjande arbete)

- Ge elever tillsammans med skolans personal möjlighet att återkommande diskutera normer, attityder och hur goda relationer kan vårdas.
- Skapa samsyn bland all personal vad gäller normer och attityder på skolan samt vilka ordningsregler som gäller på skolan och vilka konsekvenser som blir om reglerna inte följs.

Arbete mot kränkande behandling (Förebyggande arbete)

- Formulera konkreta och uppföljningsbara mål för arbetet med att förebygga kränkande behandling utifrån risker som identifieras.
- Besluta om insatser som ska genomföras för att nå målen och hur dessa ska följas upp samt vem som ansvarar för respektive insats.¹

¹ För stöd i arbetet se Skolverkets allmänna råd med kommentarer *Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling* (SKOLFS 2012:10) och Skolverkets stödmaterial

*Motivering till bedömning av brist**Trygghet och studiero*

I skollagen anges att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att eleverna tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

I motiveringen till lagen (prop. 2009/10:165, s. 319–320) anges följande. En av de viktigaste förutsättningarna för att barn och ungdomar ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och värden är en trygg och stimulerande lärandemiljö. En viktig grund för att åstadkomma trygghet och studiero i skolan är en aktiv dialog mellan elever, mellan elever och lärare eller annan personal om de gemensamma värden som ska gälla. Eleverna ska beredas möjlighet att delta i utformningen av lärandemiljön, till exempel genom att medverka i utarbetandet av ordningsregler. Det förebyggande arbetet är centralt. En viktig förutsättning för detta är att elever, lärare och annan personal känner ett gemensamt ansvar och har respekt för varandra i skolan. Det kräver ett aktivt värdegrundsarbete där grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling. Att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet utgör grunden för en trygg och utvecklande studiemiljö.

Vid tillsynen beskriver rektorn, lärare, elevhälsa och elever att det är dålig studiero i skolans årskurser 3–6. Elever beskriver att det är stökigt och mycket tjat mellan elever och lärare på lektionerna. Elever uppger att lärarna säger åt elever som stör, men inte ordentligt. Elevhälsopersonal uppger som exempel att det blir diskussioner i början av lektioner och att det finns elever som *"krockar med varandra"*.

I intervju förklarar elever att dåligt språkbruk är ganska vanligt på skolan och att de ofta hör svordomar. Lärare uppger också att det finns dåligt språkbruk på skolan och att även om de säger till, är det svårt att få stopp på det. Elever uttrycker vidare att man inte alltid kan vara den man vill på skolan, exempelvis kan man inte ha en annorlunda stil. Elevhälsopersonal uppger att det finns elever som inte trivs på skolan och att det ibland finns brist på respekt i relationerna mellan elever. Elever berättar att det finns elever som känner sig otrygga på skolan och att det händer att elever bråkar på rasterna. Lärarna beskriver också att det ofta inträffar konflikter på rasterna.

Främja, förebygga, upptäcka och åtgärda. Hur skolan kan arbeta mot trakasserier och kränkningar (2014).

Skolan har ordningsregler som har utarbetats tillsammans med eleverna och som har fästs på väggen i alla klassrum. Eleverna beskriver att reglerna inte hjälper eftersom ingen läser reglerna och de inte följs. Eleverna upplever att det inte händer någonting om man bryter mot reglerna, ibland säger lärare till men det blir inget mer. Rektorn menar att ordningsreglerna till antalet är för många och att de inte fått den tyngd som de bör ha.

I oktober 2014 gjorde två förstelärare en kartläggning av trygghet och studiero på skolan, varvid de samtalade med alla elever i årskurs 3–6. Kartläggningen visade att det fanns brister i elevernas trygghet och studiero. Skolan påbörjade efter kartläggningen ett utvecklingsarbete i syfte att bland lärarna skapa ett gemensamt förhållningssätt och att utveckla arbetet i arbetslaget (kollegialt lärande, inkluderande arbetssätt och positiv feedback). Efter novemberlovet fick skolan ta in vikarier. Enligt tidigare rektorn upphörde utvecklingsarbetet som hade påbörjats och det hann inte få effekt. Samstämmigheten bland lärarna om normer och värden behöver förbättras menar tidigare rektorn. Lärare uppger också att arbetet med att skapa ett gemensamt förhållningssätt behöver fortsätta.

I intervju beskriver rektorn att åtgärder vidtagits för att förbättra arbetsmiljön och skapa stabilitet på skolan. En åldersblandad klass har delats till två klasser. I klassrummen har föremål rensats bort för att minska antalet stimuli för elever med koncentrationssvårigheter. Utöver den ordinarie lärarstyrkan, har anställt en lärare som fungerar som resurs och stöd i vissa klasser. Föräldramöten har hållits varvid rutiner som gäller för eleverna under skoldagen har tydliggjorts. Lärarna har också gått igenom dessa rutiner tillsammans med eleverna. Rektorn uppger att i nuläget är alla ordinarie lärare i tjänst på skolan och att studieron under våren blivit bättre i flera klasser.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att det ännu behövs förbättringar av studieron i några klasser, att respekten i relationer mellan elever behöver öka liksom samstämmigheten bland personal och elever kring de gemensamma normer, värden och regler som ska gälla. Även om skolan under vårterminen vidtagit åtgärder för att skapa stabilitet, bedömer Skolinspektionen att ytterligare åtgärder behöver vidtas för att eleverna ska tillförsäkras trygghet och studiero.

Arbete mot kränkande behandling

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever samt se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.

I kommunens elevenkät (våren 2014) som besvarats av elever i årskurs 4–6 svarade 80 procent av eleverna på Mellanselskolan att de känner sig trygga i skolan och 85 procent att de anser att deras lärare reagerar om någon blir retad eller utfryst. Av resultatet framgår också att 25 procent av eleverna svarade att de själva blivit utsatta för kränkande behandling av vuxen på skolan och 30 procent uppgav att de själva blivit utsatta av andra elever på skolan. På alla frågor ovan utom den sistnämnda, var Mellanselskolans resultat mest negativt av kommunens cirka 25 skolor som omfattar årskurserna 4–6.

Under Skolinspektionens handläggning av ärendet har inkommit en anmälan avseende kränkande behandling av elever vid Mellanselskolan. Anmälan handläggs av Barn- och elevombudet (dnr 41-2015:2557).

Vid tillsynen uppger elever att det finns elever på skolan som inte känner sig trygga och att det finns elever som blir mobbade. Även i den kartläggning som skolan gjorde i oktober 2014 framkom att många elever inte kände sig trygga på skolan. I intervjuer med tidigare rektorn, lärare och elevhälsa framkommer att kartläggningen gjorde dem medvetna om att det finns hierarkier bland eleverna som inte är bra. Det finns elever som har hög status, som andra elever är rädda för, och det finns elever som är passivt och aktivt utsatta. Efter kartläggningen höll skolans trygghetsteam, som består av två lärare, samtal med elever som var utsatta och elever som utsatt andra elever. Uppföljnings-samtal hölls senare och enligt lärarna uttryckte alla elever att situationen hade blivit bättre.

I samband med kartläggningen bestämdes att personalen på skolan skulle arbeta för att bryta ner hierarkier bland eleverna, men vid tillsynen uppger lärarna att det inte finns någon plan för det arbetet. Förbättringsarbetet som påbörjades i samband med kartläggningen avstannade efter novemberlovet 2014. Vid tillsynsbesöket uppger rektorn att arbetet ska börja om och ny personal engageras i det. Skolan har också därefter genomfört insatser i enskilda elevärenden, trygghetsteamets arbete har fortsatt och strategier för skolans förebyggande arbete har utarbetats utifrån kartläggningen.

Sammanfattningsvis uppdagades under år 2014 på flera sätt att det fanns elever på skolan som kände sig utsatta för kränkningar. Intervjuer vid tillsynsbesöket, liksom den inkomna anmälan, tyder på att det alljämt finns elever som känner sig utsatta på skolan. Skollagen kräver inte bara att skolan uppmärksammar och vidtar åtgärder vid fall av kränkande behandling. Huvudmannen behöver också se till att det finns ett förebyggande arbete som tar sikte på att identifiera och avvärja risker för kränkningar. I sin kartläggning har skolan identifierat problem och risker som kan leda till att elever utsätts för kränkningar. Även om skolan utarbetat strategier för det förebyggande arbetet, genomförs ännu inte

några konkreta åtgärder. Skolinspektionen bedömer sammantaget att huvudmannen brister genom att inte se till att det genomförs sådana förebyggande åtgärder mot kränkande behandling som skollagen kräver.

Motivering till föreläggande som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Eftersom Mellanselskolan inte uppfyller de krav som följer av gällande föreskrifter, finns skäl att förelägga Örnsköldsviks kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling.

Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Örnsköldsviks kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Lärarna vid skolenheten samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen. (Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Huvudmannen får avhjälpa bristen på annat sätt om det är möjligt.

- Se till att lärarna samverkar i arbetet med att nå utbildningsmålen.

Motivering till bedömning av brist

Enligt läroplanen ska lärare samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen.

Vid tillsynsbesöket framkommer att skolans lärare har möten på onsdagar och torsdagar, avsikten har varit att på onsdagar behandla praktiska frågor och på torsdagar pedagogiska frågor. Dock uppger lärare att all mötestid går till att diskutera praktiska frågor, det finns inte tid till att prata om pedagogiska frågor, exempelvis om förmågor i läroplanen som eleverna ska utveckla. Lärare beskriver att det inte finns något samarbete över klassgränserna. En lärare förklarar att "*värdegrundsdelen blir så stor hos oss, det blir lite tid kvar för annat*". Enligt rektorn har inte alla lärare sina arbetsplatser i personalens arbetsrum, de väljer istället att sitta i sina klassrum vilket kan bero på att arbetsrummet ligger en bit ifrån klassrummen. Rektorn menar att detta försvårar möjligheten till naturliga möten och samtal mellan lärarna.

Den 26 maj 2015 uppger rektorn att han har förändrat mötesstrukturen på skolan, lärarna har numera möten på måndag morgon. Det ska finnas en tydlig agenda för mötet för att lärarna ska få mer tid till pedagogiska diskussioner. Rektorn uppger också att lärarnas arbetsrum i juni ska flyttas närmare klassrummen, så att lärarna kan sitta tillsammans. Detta för att förenkla samverkan mellan lärarna. Rektorn menar dock att ett fortsatt förbättringsarbete behövs.

Skolinspektionens utredning visar att den tid som avsatts för att lärarna ska ha möjlighet att samarbeta för att utveckla undervisningen, inte har använts för avsett ändamål. Lärare beskriver att lärarnas samverkan endast rör praktiska frågor och att det inte förekommer lite samverkan avseende det pedagogiska arbetet för att eleverna ska nå utbildningsmålen. Även om skolans rektor har vidtagit åtgärder för att förbättra samverkan bedömer Skolinspektionen att skolan ännu inte lever upp till läroplanens krav på att lärarna ska samverka i arbetet med att nå utbildningsmålen.

Motivering till föreläggande som ingripande

Eftersom Mellanselskolan inte uppfyller de krav som följer av gällande föreskrifter, finns skäl att förelägga Örnsköldsviks kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Styrning och utveckling av verksamheten

Rektor ska, genom ett aktivt ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Därför ska rektor, tillsammans med elever och personal, ha ett långsiktigt arbete för att nå detta syfte. Arbetet sker genom att utifrån en analys av nuläget identifiera verksamhetens utvecklingsbehov och med grund i denna analys sedan vidta nödvändiga förbättringsåtgärder. Detta innebär exempelvis att personalen ges kompetensutveckling som motsvarar de behov som framkommit genom analys av verksamhetens förbättringsområden. Det innebär också att rektor fördelar verksamhetens resurser på ett sätt som svarar mot elevernas behov, så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Örnsköldsviks kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Rektorn följer upp skolenhetens resultat samt trygghet och studiero. Uppföljningen genomförs i relation till de nationella målen och dokumenteras. (4 kap. 4–6 §§ skollagen; Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar rektorn om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna. (4 kap. 4–7 §§ skollagen; Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Rektorn planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras. (4 kap. 4–7 §§ skollagen; Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Huvudmannen får avhjälpa bristen på annat sätt om det är möjligt.

- Följa upp och sammanställa enhetens kunskapsresultat och analysera vad i enhetens verksamhet som påverkar och orsakar resultaten.
- Identifiera utvecklingsområden och besluta vilka insatser som ska genomföras för att de nationella målen ska uppfyllas.

- Dokumentera skolenhetens kunskapsresultat, analys av utvecklingsområden och beslut om utvecklingsinsatser.²

Motivering till bedömning av brist

Enligt skollagen ansvarar rektorn för att skolenheten systematiskt och kontinuerligt planerar, följer upp och utvecklar utbildningen. Kvalitetsarbetet ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras. I läroplanen anges vidare att rektorn har ansvaret för skolans resultat och för att dessa följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

Örnsköldsviks kommun har rutiner för kvalitetsarbete som gäller för alla skolor. Förvaltningen förser alla skolenheter med sammanställningar av kunskapsresultat och statistik. Varje skolenhet fyller i slutet av läsåret i dokumentet "Lägesbedömning" som lämnas till förvaltningen. I dokumentet ska redovisas en sammanställning och analys av bland annat kunskapsresultaten och arbetet med normer och värden. Skolenheten ska sedan ange prioriterade utvecklingsområden för kommande läsår. Dokumentet inleds också med en utvärdering av arbetet med innevarande läsårs utvecklingsområden.

Enligt tidigare rektorn har det historiskt sett saknats dokumentation kring skolans måluppfyllelse. Tidigare rektorn uppger också att skolan förut gjorde kvalitetsredovisningar som var en beskrivande sammanfattning av läsåret och att omställningen till att även arbeta med analys behöver fortsätta, då fokus alltså är på beskrivningar. Några lärare anser inte att skolan har analyserat sina kunskapsresultat och identifierat behov av utveckling och insatser. Andra lärare beskriver att man har tittat på nationella prov och sett att eleverna inte klarat vissa moment, och att man därför valt detta som utvecklingsområde.

Skolinspektionen har tagit del av Mellanselskolans lägesbedömning inför läsåret 2014/2015. Lägesbedömningen innehåller, när det gäller trygghet och studiero, en uppföljning och analys samt beslut om utvecklingsinsatser. Avseende kunskapsresultaten består sammanställningen och analysen av en mening som beskriver andel elever i årskurs 3 som nådde målen i samtliga ämnen. Dock framgår inte andelen elever som nådde målen i vart och ett av ämnena som har kunskapskrav. Några andra resultat redovisas inte heller, till

² För stöd i arbetet se Skolverkets allmänna råd med kommentarer *Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet* (SKOLFS 2012:98).

exempel betyg i årskurs 6. Vidare saknas analyser av kunskapsresultaten, såsom skillnader mellan kön, ämnen eller målområden i läroplanerna och jämförelser över tid eller med resultatet i kommunen och riket, i förhållande till olika förutsättningar såsom arbetsformer, arbetssätt, personella och materiella resurser, personalens kompetens och förhållningssätt. Skolinspektionen anser att de två utvecklingsområden som har valts utifrån resultat på nationella prov och som handlar om att eleverna ska få träna mer på vissa moment, inte bygger på en sådan analys. Följaktligen saknas information om utvecklingsområden som skolan identifierar utifrån en analys och beslut om insatser som ska genomföras för att de nationella målen ska uppfyllas.

Skolinspektionens utredning visar sammantaget att skolan i sitt kvalitetsarbete avseende kunskapsresultaten saknar uppföljningar, analyser och beslut om utvecklingsåtgärder. Skolinspektionen bedömer att verksamheten därmed inte uppfyller skollagens och läroplanens krav på systematiskt kvalitetsarbete.

Motivering till föreläggande som ingripande

Eftersom Mellanselskolan inte uppfyller de krav som följer av gällande föreskrifter, finns skäl att förelägga Örnsköldsviks kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Avstående från ingripande

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen utgår från och genomförs på ett sådant sätt att den främjar elevernas möjligheter att nå de nationella målen och kunskapskraven. I detta ingår att läraren ger eleverna ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar. Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper, intressen och lärstilar och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas vilja att lära. För att kunna individanpassa undervisningen och ge eleverna inflytande över denna är det centralt att läraren skaffar sig kunskap om elevernas olika behov och förutsättningar, liksom låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen har funnit följande brist, men avstår med stöd av 26 kap. 12 § skollagen (2010:800) från att ingripa:

- Undervisningen utgår från och omfattar målen i läroplanen och respektive kursplan. (Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 3. Kursplaner)

Motivering till bedömning av brist

Läroplanen för förskoleklassen och grundskolan anger utbildningens värdegrund och uppdrag. Den anger också mål och riktlinjer för utbildningen. I läroplanen finns även de kursplaner och kunskapskrav som gäller för varje ämne. Kursplanerna innehåller ämnets syfte och centrala innehåll. I det centrala innehållet anges vad som ska behandlas i undervisningen. Kunskapskraven anger kunskapsnivån för godtagbara kunskaper och för de olika betygsstegen.

Enligt läroplanen har rektorn, som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal på skolan, det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet riktas mot de nationella målen. Lärarna ska organisera och genomföra arbetet, bland annat ska läraren planera och utvärdera undervisningen (jmf prop. 2009/10:165, s. 247–248).

I Skolverkets allmänna råd med kommentarer *Planering och genomförande av undervisningen* (2011, s.13) anges följande. Skolans uppgift är att skapa förutsättningar för att alla elever ska utvecklas så långt som möjligt enligt de nationella målen. Det förutsätter en välplanerad och strukturerad undervisning som utgår från skollagen, skolförordningen, läroplanen och kursplanerna med tillhörande kunskapskrav. Syftet med planeringen är att skapa en struktur för undervisningen för såväl lärare som elever. Planeringen ska vara ett stöd för läraren, så att hon eller han kan försäkra sig om att undervisningen som helhet leder mot de nationella målen. Läraren ska även kunna använda planeringen för att utvärdera elevernas kunskaper och den egna undervisningen.

Vid tillsynen framkommer i intervjuer med tidigare rektorn, rektorn och lärare att flera av skolans lärare saknar en övergripande planering av undervisningen utifrån läroplanen och kursplanerna. Rektorn uppger att flera lärare inte har ett sådant underlag som lärare behöver arbeta utifrån för att planera undervisningen så att denna utgår från läroplan och kursplan.

Lärare uppger att det inte finns tid att avsätta för planering och att det istället blir lösningar för stunden. Lärare uppger också att skolan saknar en röd tråd, en planering som tydliggör vad eleverna ska göra i olika årskurser. Det är därför oklart för lärare vad eleverna redan har gjort och vad undervisningen ska behandla under olika årskurser. Det finns också lärare som upplever att det är svårt att få med hela det centrala innehållet i klasser som är åldersblandade.

Enligt rektor och lärare har det varit en problematisk situation i flera klasser, med bland annat sjukskrivna lärare, vikarier och dålig arbetsmiljö. Även om det vid tillsynen finns anställda lärare i alla klasser, är enligt rektorn i vissa klasser inte fokus på läroplanen, utan på att skapa stabilitet och struktur. Frånvaron av planering medför också att vikarier saknar information om vad undervisning ska behandla. I intervju beskriver elever att vikarier inte vet vad de ska göra och att de "bara hittar på något". Elever uppger att de inte tror att de lär sig lika mycket som elever på andra skolor. Rektor och lärare uppger att arbete med planering ska prioriteras framöver.

Vid tillsynsbesöket konstaterar Skolinspektionen att den bristande planeringen och det begränsade fokus på läroplanen som råder i vissa klasser medför att undervisningen inte alltid utgår från och omfattar målen i läroplanen och respektive kursplan.

Motivering till avstående från ingripande

Enligt 26 kap. 12 § skollagen får tillsynsmyndigheten avstå från att ingripa om överträdelsen är ringa, den vars verksamhet granskas vidtar nödvändig rättelse eller det i övrigt med hänsyn till omständigheterna finns särskilda skäl mot ett ingripande.

Under ärendets handläggning har rektorn redovisat de åtgärder som vidtagits på skolan för att ge lärarna förutsättningar att planera undervisningen och för att säkerställa att undervisningen utgår från och omfattar målen i läroplanen och respektive kursplan. Av redovisningen framgår att lärarna numera har en struktur och planering som försäkrar att undervisningen leder mot de nationella målen. Skolinspektionen bedömer sammantaget att skolan har vidtagit nödvändig rättelse av den vid tillsynsbesöket konstaterade bristen. Det finns därför skäl att avstå från ingripande i denna del. Skolinspektionen förutsätter att rektorn och skolans lärare vidhåller och fortsätter att utveckla detta arbete.

Övriga arbetsområden

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer måste anpassas så att de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Skolan ska utveckla metoder för att stimulera och stödja tills åtgärderna får effekt genom att situationen för den enskilda eleven eller en grupp elever förbättras.

När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens

innehåll och genomförande. Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma till exempel i undervisningen, genom resultat på nationella prov eller genom uppgift från eleven och dess vårdnadshavare. Lärare och elevhälsa ska oftast samråda för att kunna av göra lämpliga insatser. Eleven och vårdnadshavaren ska vara delaktiga i detta. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att hjälpa en elev med att planera och strukturera sina studier, färdighetsträning, specialpedagogiska insatser under en kortare tid, särskilda hjälpmedel eller utrustning och digital teknik med anpassade programvaror eller mer långvariga insatser såsom studiehandledning på modersmål eller regelbundna specialpedagogiska insatser såsom regelbunden kontakt med en speciallärare. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

Bedömning och betygssättning

Skolan ska se till att läraren gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper utifrån de nationella kunskapskraven, och ger eleven och dess vårdnadshavare information om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling. Eleven ska, när omdömen ges eller betyg sätts i olika ämnen, enbart bedömas utifrån de nationella kunskapskraven och inte utifrån andra kriterier som läraren och skolan själv upprättat. Lärarens analyser av elevernas kunskaper ska bygga på olika underlag, som tillsammans ger en bred och allsidig bild av elevernas kunskaper. I detta ingår att läraren bl.a. ska använda sig av nationella ämnesprov tillsammans med övriga muntliga och skriftliga elevprestationer. Vidare ska skolan göra eleven och dess vårdnadshavare delaktiga i elevens utveckling genom att, löpande under studietiden och genom utvecklingssamtal, informera om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling och hur denna bäst kan stödjas.

Bedömning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att skolenheten uppfyller författningarnas krav inom dessa arbetsområden.

På Skolinspektionens vägnar

Elisabeth Wikén
Beslutsfattare

Linnéa Forsberg
Föredragande

Beslut

2015-06-11
17 (19)

Dnr 43-2014:8706

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om Mellanselskolan

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

Skolinspektionen granskar alla huvudmän, vilket innebär alla kommuner, utbildningsföretag och andra organisationer som driver skolverksamhet. Tillsynen görs vart tredje år. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i tillsynen. Det handlar om förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Alla skolenheter ingår i tillsynen. Skolinspektionen prioriterar att besöka de skolor där en hög andel elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. Det innebär att vi kan stanna längre på dessa skolenheter under själva tillsynsbesöket, men också att vi bättre kan följa upp att eventuella brister åtgärdas och ge råd och vägledning.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den granskade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens granskning utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla huvudmän får ett tillsynsbeslut för de verksamheter som huvudmannen ansvarar för. Dessutom får de skolenheter där Skolinspektionen fördjupat tillsynen och gjort tillsynsbesök ett eget beslut, som bara handlar om den skolenheten.

Skolinspektionen fattar också enskilda beslut avseende huvudmannens ansvarstagande över de skolformer som huvudmannen ansvarar för.

Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektion grundar sina bedömningar på.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.

Fakta om Mellanselskolan

Prioriterad tillsyn

Skolinspektionen genomför tillsyn på de grundskolor som bedöms ha störst behov av utveckling. Skolinspektionen har prioriterat att besöka Mellanselskolan på grund av att skolan har låga kunskapsresultat och att Skolinspektionen och Barn- och elevombudet i flera anmälningssärenden avseende kränkande behandling riktat kritik mot Mellanselskolan under de senaste två åren.

Mellanselskolan

Mellanselskolan ligger drygt tre mil utanför Örnsköldsvik. Utbildningen omfattar förskoleklass till och med grundskolans årskurs 6. Skolenheten har vid tillsynsbesöket totalt 71 elever, varav 15 elever i förskoleklass. Eleverna är indelade i fem klasser; förskoleklassen, årskurs 1–2, årskurs 3, årskurs 4 och årskurs 5–6.

Skolan leds av en rektor som även ansvarar för Norrflärkeskolan och Moskolan. Rektorn tillträdde sin tjänst inför starten av vårterminen 2015. Skolans lärare är organiserade i ett arbetslag. Vid skolan finns en förstelärare.

Efter Skolinspektionens tillsynsbesök har 14 nyanlända elever börjat på skolan och en förberedelseklass har organiserats.